

Nr 26

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om förlagsinteckning i vissa oljelager m. m.; given Stockholms slott den 20 december 1957.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om förlagsinteckning i vissa oljelager; samt
- 2) förordning angående ändrad lydelse av 11 § förordningen den 31 maj 1957 (nr 343) om oljelagring m. m.

GUSTAF ADOLF

Ingvar Lindell

Propositionens huvudsakliga innehåll

Vid 1957 års vårriksdag fattades beslut om ökad beredskapslagring av mineralolja. I syfte att underlätta oljehandeln anskaffning av kapital för sådan lagring föreslås i propositionen att även oljehandeln skall få möjlighet att begagna förlagsinteckningsinstitutet. Enligt de föreslagna bestämmelserna kan den, som driver handel med mineralolja och som på grund därav är skyldig att lagra dylik olja, få förlagsinteckning beviljad i sitt för handelsrörelsen avsedda oljelager. Beträffande sådan inteckning skall i några hänseenden gälla andra regler än för förlagsinteckning i allmänhet; bl. a. föreslås att inteckningsärendena skall handläggas av en för hela riket

gemensam inskrivningsmyndighet. De nya bestämmelserna har formen av en särskild lag.

Vidare föreslås i propositionen en ändring i förordningen den 31 maj 1957 om oljelagring m. m., innebärande viss möjlighet att i en lagerhållares konkurs taga i anspråk även hans tvångslager av olja.

Förslag
till
Lag
om förlagsinteckning i vissa oljelager

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Är enligt vad därom finnes stadgat skyldighet att lagra mineralolja bestämd för den, som driver handel därmed, och utfäster denne att hans för handelsrörelsen avsedda lager av mineralolja skall utgöra säkerhet för förlag eller annan fordran, må inteckning beviljas i lagret; och gälle om sådan inteckning vad angående förlagsinteckning i allmänhet är stadgat, såvitt ej annat följer av vad nedan sägs.

Under handel med mineralolja inbegripes i denna lag icke försäljning av olja som säljaren själv framställt här i riket.

2 §.

Vid tillämpning av denna lag skall handel med mineralolja anses såsom en och samma rörelse, oavsett om den drives inom en eller flera kommuner, samt förflyttning av verksamheten vara utan inverkan på förlagsgivarens rätt.

3 §.

Ärenden, som avses i denna lag, upptagas av inskrivningsdomaren i Stockholm.

4 §.

När inteckning sökes, skall företes intyg av myndighet, som utövar tillsyn över lagringsskyldigheten, att sådan skyldighet blivit under ansökningsåret eller näst föregående år bestämd för förlagstagaren på grund av försäljning av olja, som han icke själv framställt här i riket, samt att han driver handel som avses i denna lag.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Förslag
till
Förordning
angående ändrad lydelse av 11 § förordningen den 31 maj 1957
(nr 343) om oljelagring m. m.

Härigenom förordnas, att 11 § förordningen den 31 maj 1957 om oljelagring m. m. skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

11 §.

Avbrytes eller — — — i anspråk.

Försättes lagringsskyldig i konkurs, må lagret utan hinder av bestämmelserna i denna förordning tagas i anspråk av konkursförvaltningen i den mån så erfordras för konkursens behöriga slutförande.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6 december 1957.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, KJELLIN, JOHANSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för handelsdepartementet anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Lindell, fråga om *förlagsinteckning i oljelager* och anför därvid följande.

Vid 1957 års vårriksdag bifölls en av Kungl. Maj:t framlagd proposition med program för ökad beredskapslagring av olja under femårsperioden 1958—1962. Beträffande finansieringen av programmet väcktes under förarbetena i ärendet — på sätt av det följande närmare framgår — bl. a. frågan om vidgade möjligheter att göra oljebranschens egendom till föremål för förlagsinteckning. Denna fråga, som även berördes i propositionen, har sedermera upptagits till behandling i en inom justitiedepartementet i september 1957 upprättad promemoria. Ett till promemorian hörande utkast till lag med vissa bestämmelser om förlagsinteckning i oljelager torde såsom bilaga fogas vid detta protokoll. Över promemorian har efter remiss yttranden avgivits av Svea hovrätt, Stockholms rådhusrätt, kommerskollegium, riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, svenska bankföreningen, svenska sparbanksföreningen, svenska försäkringsbolags riksförbund, svenska petroleum institutet och Sveriges industriförbund. Kommerskollegium har bifogat yttrande från Stockholms handelskammare. Vid petroleuminstitutets yttrande har fogats en av Koppartrans oljeaktiebolag upprättad promemoria med vissa synpunkter i ämnet.

Jag anhåller nu att få upptaga detta ärende till behandling.

Gällande regler om förlagsinteckning

För stiftande av panträtt i lös egendom fordras enligt svensk rätt i allmänhet att godset överlämnas till borgenären eller till annan för borgenärens räkning. Genom förlagsinteckning kan däremot skapas en säkerhetsrätt, vilken gör det möjligt att använda lös egendom som kreditunderlag utan att avstå från dispositionsrätten till egendomen i fråga. Denna möjlighet står emellertid öppen endast för vissa näringsidkare och endast med av-

seende å vissa slag av egendom. Förlagsinteckning har icke heller samma rättsverkningar som pantsättning.

De näringsgrenar, som kan begagna sig av förlagsinteckning, är industriell rörelse, hotell-, pensionat- och restaurangrörelse samt apoteksrörelse. Beträffande de båda förstnämnda näringsgrenarna kräves dock att rörelsen är av viss storlek. I fråga om industriell rörelse gäller att i regel skall användas drivkraft om minst fem effektiva hästkrafter eller ock minst tio arbetare.

Den egendom, i vilken förlagsinteckning kan meddelas (förlagsegendomen), är olika bestämd i olika fall. Beträffande samtliga kategorier omfattar den för rörelsen avsedda lösa inventarier. I fråga om industriell rörelse och apoteksrörelse omfattar den vidare för rörelsen avsedda råvaror och i rörelsen frambragta alster samt, såvitt apotek angår, även övriga för rörelsen avsedda varor. Vid gruvdrift inbegripes under förlagsegendomen jämväl gruva. Inteckning skall avse förlagsegendomen i dess helhet.

För att förlagsinteckning skall kunna beviljas måste gäldenären utfästa att förlagsegendomen skall utgöra säkerhet för fordran. Utfästelsen skall innehålla uppgift om stad eller socken där rörelsen drives. Förlagsinteckning beviljas, om rörelsen drives i stad med rådhusrätt, av inskrivningsdomaren vid denna samt eljest av inskrivningsdomaren för residensstaden.

Förlagsinteckning har den verkan att borgenären (förlagsgivaren) vid gäldenärens (förlagstagarens) konkurs för sin fordran åtnjuter förmånsrätt i förlagsegendomen, dock först efter vissa andra fordringsägare. Däremot kan förlagsgivaren icke göra gällande förmånsrätt vid utmätning av förlagsegendom för en annan borgenärs fordran, i varje fall icke med mindre han själv fått utmätning i samma egendom. Förlagstagaren äger som förut nämnts fritt disponera över förlagsegendomen. I den mån föremål ur denna avyttras, upphör förlagsinteckningen att gälla i föremålen. I utestående köpeskilling för såld förlagsegendom har förlagsgivaren emellertid samma rätt som han ägt i det försålda.

Om rörelsen i dess helhet överlåtes eller flyttas till annan stad eller socken, anses förmånsrätten upphöra; överlåtes eller flyttas rörelsen endast delvis, upphör förmånsrätten endast i den förlagsegendom som hör till den överlåtna eller flyttade delen. Till skydd för borgenären i dessa och andra fall, då hans säkerhet hotas, har stadgats att han äger kräva omedelbar betalning för sin fordran, ehuru den ej är förfallen, om rörelsen helt eller till väsentlig del nedlägges, överlåtes eller förflyttas, om förlagsegendomen eller väsentlig del därav förstöres eller om det skäligen kan befaras att på grund av förlagstagarens förvållande förlagsgivarens säkerhet kommer att märkligt minskas. Anmärkas må även att utmätning av förlagsegendom för annan borgenärs fordran under vissa förutsättningar utgör konkursanledning.

Önskemål om revision av förlagsinteckningsinstitutet

De nu berörda bestämmelserna återfinnes huvudsakligen i förordningen den 13 april 1883 angående förlagsinteckning samt i 17 kap. handelsbalken.

De avviker i åtskilliga hänseenden starkt från vad som gällde enligt förordningen i dess ursprungliga lydelse. I anledning av framställda reformkrav verkställdes nämligen år 1932 en tämligen genomgripande revision av lagstiftningen som även därefter vid flera tillfällen ändrats.

På senare tid har emellertid önskemål om förnyad revision av förlagsinteckningsinstitutet i olika sammanhang blivit framförda. I några fall har önskemålen endast gällt särskilda frågor, medan de i andra fall haft större räckvidd och närmast gått ut på en allmän översyn av hela institutet. Av det senare slaget är två vid 1956 års riksdag väckta, likalydande motioner (nr I: 23 och nr II: 34) samt en av svenska bankföreningen i september 1956 till Kungl. Maj:t ingiven framställning. Såväl motionärerna som föreningen har berört åtskilliga spörsmål, avseende både kretsen av inteckningsberättigade näringar, inteckningens objekt och inteckningens rättsverkningar i olika hänseenden.

I anledning av motionerna anförde första lagutskottet (utlåtande nr 18) bl. a. att reglerna om förlagsinteckning icke varit föremål för en samlad översyn sedan år 1932 och att sedan dess rationaliseringssträvandena torde ha genomgripande omvandlat näringslivet på vissa områden där förlagsinteckning nu förekomme eller ifrågasatts böra kunna komma till användning. En allmän, förutsättningslös utredning angående förlagsinteckningsinstitutet borde därför komma till stånd för att de ändringsförslag, som från skilda håll framförts, skulle komma under ett enhetligt samlat bedömande.

På hemställan av utskottet har riksdagen därefter i skrivelse den 20 april 1956 (nr 181) hos Kungl. Maj:t anhållit om en översyn av förlagsinteckningsförordningen.

I ett i december 1956 avlämnat betänkande (SOU 1957: 4) framlade 1955 års oljelagringskommitté ett program för en väsentligt utökad beredskapslagring av olja. Lagringen skulle som hittills handhas främst av oljeföretagen. I fråga om finansieringen av programmet diskuterade kommittén bl. a. tanken att bolagen skulle beredas tillfälle att i samverkan emittera ett lån. Enligt kommittén syntes bolagen emellertid endast i mindre omfattning äga fast egendom, disponibel som säkerhet för ett obligationslån. För ett förlagslån kunde däremot ställas annan säkerhet och här syntes möjligheterna något större. Emellertid hade oljebranschens företrädare inom kommittén framhållit att också möjligheterna att ställa säkerhet för ett förlagslån vore starkt begränsade, enär förlagsinteckning i allmänhet icke kunde meddelas i oljebranschens egendom. Kommittén ville därför beteckna det som angeläget att den av riksdagen begärda utredningen om förlagsinteckningsväsendet snarast komme till stånd och att frågan om förlagsinteckning i oljebranschens egendom därvid uppmärksammades.

På grundval av kommittébetänkandet framlades för 1957 års vårriksdag den tidigare berörda propositionen (nr 144) med förslag rörande beredskapslagring av olja. Propositionen, vilken utarbetats inom handelsdepartementet, bifölls, som jag förut nämnt, av riksdagen. Enligt förordning den 31 maj 1957 (nr 343) om oljelagring m. m., som träder i kraft den 1 januari

1958, skall lagringsskyldighet åvila oljehandeln och oljeraffinaderierna samt vissa större förbrukare av olja. Kungl. Maj:t bestämmer den mängd olja, som sammanlagt skall hållas i lager, och denna mängd fördelas på de lagringsskyldiga i förhållande till vars och ens försäljning eller förbrukning. Avbrytes eller försvåras tillförseln av olja till riket eller viss del därav, äger Kungl. Maj:t medgiva att lagren må helt eller delvis tagas i anspråk. Finansieringen av programmet förutsättes skola ske dels genom att de lagringsskyldiga själva i viss utsträckning tillskjuter medel och dels genom statliga ränte- och amorteringsfria lån som lämnas utan särskild säkerhet. Tanken på ett för oljebranschen gemensamt förlagslån har i propositionen avvisats under motivering bl. a. att det torde bli svårt att skaffa erforderlig säkerhet, då förlagsinteckning för närvarande endast i begränsad utsträckning kan meddelas i oljebranschens egendom. De belopp, som kommittén tänkte sig skola anskaffas genom ett sådant lån, skall enligt propositionen i stället uttagas via priserna och tillföras branschen genom de nyss nämnda statliga lånen; denna fråga har sedermera lösts i samband med införandet av en allmän energiskatt. Från handelsdepartementets sida har emellertid framhållits att det oavsett detta är angeläget att förlagsintekningsinstitutet i större utsträckning göres tillgängligt för oljebranschen. Av kostnaderna för lagringsprogrammets genomförande förutsättes branschen själv skola tillskjuta 40 miljoner kronor per år och ett betydande kreditbehov måste därför anses föreligga. I propositionen har också understrukits betydelsen av att åtgärder vidtages för att underlätta programmets realiserande.

Med anledning av önskemålen om en översyn av förlagsintekningsinstitutet har inom justitiedepartementet gjorts en förberedande undersökning i saken. Undersökningen har närmast gällt sådana frågor som en blivande utrednings omfattning och inriktning samt sättet för dess utförande. Bl. a. har undersökts i vad mån samband kan anses föreligga med utredningsuppgifter på andra närliggande områden. Det är tydligt att arbetet med en översyn av förlagsintekningsinstitutet i och för sig är så pass omfattande och krävande att det knappast kan bli färdigt vid en tidpunkt då det skulle kunna få avsedd betydelse för oljelagringsprogrammet som ju skall börja genomföras redan år 1958. Härtill kommer en annan omständighet som måste beaktas i förevarande sammanhang. Undersökningen har givit vid handen att det på ett flertal punkter föreligger ett nära samband mellan en revision av förlagsintekningsinstitutet och vissa delar av det arbete på en ny jordabalk som lagberedningen för närvarande bedriver. De delar, som här åsyftas, är reglerna om gränsen mellan fast och lös egendom samt reglerna om panträtt i fast egendom. Sambandet är av sådan art att förlagsintekningsinstitutet knappast kan få sin definitiva utformning förrän det står fast vilket innehåll den nya jordabalken i nyssnämnda hänseenden kommer att få.

Allmänna synpunkter på oljebranschens och oljeförbrukarnas inteckningsproblem

Departementspromemorian

Efter en redogörelse för de av mig nu berörda förhållandena konstateras i departementspromemorian, att frågan om förlagsinteckning i oljebranschens egendom måste upptagas till särbehandling, om den skall bli löst å sådan tid att genomförandet av det för åren 1958—1962 aktuella oljelagringsprogrammet därigenom skall kunna underlättas. I anslutning härtill anföres i promemorian:

I förevarande fall torde en särbehandling inte behöva möta några större betänkligheter. Genom lagringsskyldigheten och de därmed förbundna kontrollföreskrifterna kommer oljebranschen att inom näringslivet inta en särställning, innebärande å ena sidan ökat kreditbehov och å andra sidan ökad säkerhet för en kreditgivare. Om rätten att begagna förlagsinteckningsinstitutet anknytes till denna särställning, behöver en blivande, allmän översyn av institutet inte föregripas genom den nu aktuella lagstiftningen. Denna senare får i viss mån betraktas som ett provisorium, tillkommet på grund av speciella förhållanden och gällande i avbidan på en framtida, mera definitiv reglering. I sakens natur ligger, att man vid en sådan provisorisk lagstiftning inte bör göra några genomgripande ändringar i reglerna om förlagsintecknings rättsverkningar utan i stort sett får inskränka sig till att göra institutet, sådant det nu är, tillgängligt för oljebranschen.

Det synes alltså lämpligt, att frågan om förlagsinteckning i oljebranschens egendom nu upptages till behandling från den utgångspunkt och med de begränsningar, som här antytts.

I promemorian behandlas därefter närmast frågan om en blivande lagstiftnings omfattning och konstateras till en början, att lagringsskyldighet enligt oljelagringsförordningen åvilar dels vissa säljare av mineralolja och dels vissa förbrukare därav.

Beträffande *säljarna* säges att det enligt förordningen är tre olika kategorier som är lagringsskyldiga, nämligen dels den som till avnämare inom riket sålt olja som han importerat, dels den som till sådan avnämare sålt olja som han utvunnit vid inhemskt oljeraffineri, och dels den som eljest sålt olja till sådan avnämare under förutsättning att han förvärvat oljan från säljare, tillhörande någon av de båda andra kategorierna, och att hans årsförsäljning av olja uppgått till minst 20 000 kubikmeter. Om säljarna anföres vidare följande:

Vad oljeraffinerierna angår falla dessa såsom drivande industriell rörelse under förlagsinteckningsförordningen. Något raffinaderi, som icke uppfyller de i nämnda förordning angivna kraven på viss minimistorlek, torde icke finnas i landet. I förlagsegendomen ingår såväl den för förädling anskaffade råoljan som den färdiga produkten. Vidare ingå däri sådana maskiner o. dyl., som äro lös egendom. Oljecisterner av sedvanlig typ äro att anse såsom byggnader (se NJA 1925 s. 317 och SOU 1947: 38 s. 86) och kunna alltså, om de ligga på raffinaderiets egen mark, göras till

föremål för fastighetsinteckning.¹ I tankfartyg kan, antingen det anses tillhöra förlagsegendomen eller ej, fartygsinteckning meddelas.

Den nu aktuella lagstiftningen behöver alltså inte avse oljeraffinaderierna som sådana utan endast de båda andra kategorierna av lagringspliktiga säljare. Såvitt dessa angår torde emellertid böra göras en viss inskränkning, vilken dock kan sägas vara av formell natur. Enligt oljelagringsförordningen kräves för lagringsskyldighet endast att man säljer olja, icke att man driver handel därmed. Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen för förlagsinteckningsinstitutet står detta inga andra än näringsidkare till buds. Denna princip bör upprätthållas även i förevarande fall och möjligheten att upplåta förlagsinteckning alltså förbehållas den som driver handel med mineralolja. Någon skillnad i sak torde detta, som sagt, icke innebära.

Föremål för förlagsinteckning bör för oljehandels del vara oljelagret, både den del därav, som motsvarar lagringsplikten, och lagret i övrigt. I överensstämmelse med de för förlagsinteckning i allmänhet gällande principerna bör även utestående köpeskilling för såld olja omfattas av meddelad inteckning. Med hänsyn till vad ovan anförts om nu ifrågavarande lagstiftnings natur synes det däremot icke lämpligt att låta även annan till rörelsen hörande lös egendom utgöra inteckningsobjekt. Denna egendom torde för övrigt, om man bortser från oljecisternerna, inte vara av någon större betydelse i inteckningshänseende. I fråga om cisternerna gäller här detsamma som förut sagts om oljeraffinaderiernas cisterner.

Promemorian övergår därefter till *förbrukarnas* ställning i inteckningshänseende och konstaterar först, att bestämmelserna om förbrukares lagringsskyldighet i stort sett innebär att sådan skyldighet föreligger dels om den förbrukade oljan importerats av förbrukaren och dels, såvitt eldningsolja angår, om årsförbrukningen under viss tid i genomsnitt uppgått till minst 5 000 kubikmeter. Under dessa bestämmelser torde enligt promemorian i stort sett endast falla sådana industrier som avses i förlagsinteckningsförordningen. Vidare anføres i promemorian följande:

Enligt 1 § nämnda förordning omfattar förlagsegendomen vid industriell rörelse dels för rörelsen avsedda lösa inventarier och råvaror, dels i rörelsen frambragta alster. Det kan måhända synas tveksamt om vederbörande förbrukares oljelager faller in under någon av dessa kategorier. Vid frågans besvarande torde stadgandets förhistoria ha ett visst intresse. Före 1932 angavs förmånsrätten gälla »i det, som tillverkat är, i de för tillverkningen avsedda råämnena, i all den lösegendom, vare sig maskiner, redskap, dragare eller annat, som till bergsbrukets, gruvans, fabriksens eller inrättningens drift hörer, samt i gäldenärens fordringar för sådana förskott i penningar eller varor, som för rörelsen lämnade äro». Av ett rättsfall från denna tid (NJA 1897 s. 380) synes närmast framgå, att stenkol och annat brännmaterial, tillhörigt ett fabriksföretag för tillverkning av garn, vävnader, papper och pappersmassa, ansetts hänförligt till råvaror. Om rättsfallet på denna punkt är något osäkert, är det i varje fall klart, att egendomen i fråga ansetts omfattas av förlagsinteckning. Vad som förekom i samband med 1932 års reform torde få anses ge vid handen, att trots de använda ordalagen någon annan inskränkning av förlagsegendomen än borttagandet av gäldenärens fordringar för förskott då icke åsyftades (se prop. 1932: 107 s. 13—16 och första lagut-

¹ En cistern på annans mark torde få betraktas såsom byggnad å ofri grund och omfattas därför inte av vare sig fastighets- eller förlagsinteckning.

skottets utlåtande 1932: 33 s. 5 och 6). I det här ifrågavarande fallet torde alltså åtminstone sådan olja, som kan sägas höra till inrättningens drift, omfattas av förlagsinteckning (jfr Åke Lögdberg, Studier över förlagsinteckningsinstitutet, Uppsala 1947, s. 184, 185 samt 92).

Av det sagda torde framgå, att de nu aktuella bestämmelserna icke böra avse de lagringspliktiga oljeförbrukarna.

Den nya lagstiftningen skulle enligt promemorian träda i kraft den 1 juli 1958.

Yttrandena över promemorian

Förslaget att bereda oljebranschen möjlighet till förlagsinteckning i oljelager har i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran av *samtliga remissinstanser*. *Stockholms rådhusrätt, riksnämnden, bankföreningen och försäkringsbolagens riksförbund* har över huvud icke haft något att erinra mot promemorian. Riksnämnden har dock framhållit att de nya bestämmelserna helst borde träda i kraft tidigare än den 1 juli 1958. *Sparbanksföreningen* har — under hänvisning till att sparbankerna är lagligen förhindrade att utlåna lån enbart mot förlagsinteckning — funnit förslaget icke påkalla något särskilt uttalande.

I vissa yttranden har några av de i det föregående särskilt berörda frågorna upptagits till behandling.

Sålunda har *kommerskollegium* framhållit att eftersom oljecisterner vanligen är belägna å annans mark oljehandlarna icke kan i belåningssyfte utnyttja de betydande värden som cisternerna representerar samt att denna brist borde avhjälpas. Med hänsyn till oljehandels stora kreditbehov anser jämväl *Stockholms handelskammare* — som dock säger sig vara medveten om att en alltför omfattande särlagstiftning kan medföra vissa olägenheter — att frågan om de nya inteckningarna bör omfatta även annat än olja (t. ex. cisterner, pumpanläggningar och bensinstationer å annans mark) bör tagas under ytterligare övervägande.

Petroleuminstitutet anför att det vid ingående överläggningar mellan institutets medlemmar i första hand framhållits såsom angeläget att de föreslagna ändringarna genomfördes så snabbt som möjligt. Från de flesta oljeföretagen hade härjämte starkt understrukits att kapitalbehovet under den närmast följande tiden komme att bli så stort att det vore ett starkt önskemål att förlagsinteckningarna kunde få omfatta även cisterner på annans mark ävensom maskiner och inventarier. Om det emellertid av lagstiftningstekniska skäl icke bleve möjligt att i detta sammanhang tillmötesgå ifrågavarande önskemål, vore det för branschen angeläget att undvika uppskov med den föreslagna lagstiftningen. Det väsentligaste vore alltså att den nya lagen kunde träda i kraft under första halvåret 1958 eller allra senast den 1 juli 1958.

I promemorian från *Koppartrans* har framhållits att, eftersom det åligger oljeföretagen att avsevärt utbygga sin cisternkapacitet och detta i huvudsak måste ske på mark som arrenderas av kommunerna, den särskilda förlagsinteckningen bör omfatta även för oljehanteringens direkt avsedda byggnad-

der såsom cisterner, pumphus etc., vilka är uppförda å mark av nyss nämnt slag. I annat fall kommer oljeföretagen, när det gäller att ur lånesynpunkt disponera sin egendom, i ett avsevärt sämre läge än övriga företag, eftersom dessa i regel uppför byggnader på mark som innehaves med äganderätt eller tomträtt.

Industriförbundet anför att departementspromemorian synes utgå från att förlagsinteckning kan erhållas även beträffande förekommande tvångslager hos industrin. De nya föreskrifterna om oljelagringsplikt innebär emellertid bl. a. att tvångslagren — eller i vart fall större delen av dem — i princip icke får disponeras av lagerhallarna; lagren är nämligen avsedda såsom en krigs- och beredskapsreserv. Med hänsyn härtill synes det förbundet något tveksamt om ett dylikt tvångslager utan vidare kan bli föremål för förlagsinteckning enligt gällande förordning; i vart fall synes man knappast kunna rubricera det såsom hörande till inrättningens drift. Till undvikande av oklarhet på denna punkt vill förbundet hemställa, att i förlagsinteckningsförordningen göres ett tillägg av innebörd att inteckning skall kunna erhållas i sådant tvångslager som förbrukare är skyldig att hålla jämlikt oljelagringsförordningen. Att industrin har samma behov som handeln att kunna erhålla inteckning i förevarande egendom torde ej särskilt behöva framhållas.

Departementschefen

Med hänsyn till det nya oljelagringsprogrammet är det uppenbarligen angeläget att oljebranschen genom utvidgning av förlagsinteckningsinstitutet beredes ökade möjligheter att belåna till rörelsen hörande egendom. För att detta utan dröjsmål skall kunna ske torde det, av skäl som angivits i departementspromemorian, vara nödvändigt att oljebranschens inteckningsproblem nu upptages till särskild behandling. Vad i promemorian anförts om den för ändamålet erforderliga lagstiftningens allmänna karaktär och om de oljeföretag, som den bör omfatta, synes mig riktigt.

Såsom framgår av redogörelsen för de avgivna yttrandena är det två av de i det föregående berörda frågorna, som remissinstanserna särskilt uppehållit sig vid, nämligen dels frågan huruvida inteckning enligt de nya bestämmelserna bör omfatta inte endast oljelager och kundfordringar utan även oljecisterner m. m. på annans mark och dels frågan huruvida en inteckning enligt förlagsinteckningsförordningen omfattar hos förlagstagaren befintligt tvångslager av olja.

En på annans mark uppförd oljecistern av sedvanlig typ är, såsom i departementspromemorian angivits, att betrakta såsom byggnad å ofri grund. Det samma torde i regel gälla pumphus och bensinstationer. Byggnad å ofri grund omfattas inte av inteckning enligt förlagsinteckningsförordningen. I samband med 1932 års lagstiftning diskuterades bl. a. frågan om sådan byggnad borde utgöra föremål för förlagsinteckning. Föredragande departementschefen uttalade emellertid att detta icke lämpligen borde ifrågakomma; kollision mellan förlags- och fastighetsinteckningar skulle nämligen lätteligen inträda, om byggnaden överginge till fast egendom, och detta vare sig man

läte förlagsinteckningen äga bestånd i byggnad och gälla framför tidigare fastighetsinteckning eller man läte förlagsinteckningen vika för fastighetsinteckningen. Av samma skäl löstes frågan på enahanda sätt i lagen om inteckning i jordbruksinventarier. Med hänsyn till arten av de motiv, som sålunda ligger till grund för lagstiftningens ståndpunkt i denna del, synes det icke gärna kunna komma i fråga att nu i förevarande hänseende införa en särregel beträffande oljeinteckningarna. I detta sammanhang må anmärkas att mark för cisterner på senare tid åtminstone i något fall upplåtits med tomträtt, vilket bereder möjlighet att låta inteckna cisternerna såsom tillhör till tomträätten. Jag vill vidare framhålla att, även om inteckningsobjektet begränsas till oljelager och utestående fordringar för såld olja, det likväl blir betydande värden som kan utnyttjas såsom kreditunderlag. Enbart summan av de belopp, till vilka varulager och utestående kundfordringar upptagits i de sex största oljehandelsföretagens balansräkningar för år 1956, uppgår sålunda till inemot en halv miljard kronor.

Vad därefter angår den av industriförbundet berörda frågan, vilken ställning inom industrin befintliga tvångslager av olja intar i förlagsinteckningshänseende, synes det mig uppenbart att dessa lagers karaktär av tvångslager inte utesluter att de betraktas såsom hörande till vederbörande företags drift och alltså anses omfattade av meddelad förlagsinteckning. Lagrets slutliga ändamål måste anses avgörande; den omständigheten att lagret får användas för detta ändamål först efter särskilt tillstånd bör icke tillmätas någon betydelse i förevarande hänseende. Vad det slutliga ändamålet beträffar är att märka vederbörande departementschefs i oljelagringspropositionen gjorda uttalande, att storkonsumenternas lager givetvis i främsta rummet avses skola tillgodose det lagrande företags eget behov. Av detta uttalande framgår visserligen att någon del av ifrågavarande lager i undantagsfall kan komma att tagas i anspråk för andra företags räkning, men så länge något avgörande härom inte träffats synes man såvitt förlagsinteckning angår vara berättigad betrakta den lagrade oljan såsom avsedd för lagerhållarens eget bruk. Anmärkas må för övrigt att beslut om tvångsvis överförande av olja från ett företag till ett annat endast kan meddelas med stöd av förfogandelagen; olja är i detta hänseende likställd med andra varor. Till frågan om dispositionen av intecknat tvångslager i det fall att förlagstagaren går i konkurs skall jag senare återkomma. Av vad jag nu anfört torde framgå att det enligt min mening inte erfordras någon särskild bestämmelse om att inteckning enligt förlagsinteckningsförordningen kan meddelas i tvångslager av olja.

Spörsmålet om tidpunkten för de nya bestämmelsernas ikraftträdande behandlar jag i annat sammanhang.

Förslag till bestämmelser om förlagsinteckning i vissa oljelager

I *departementspromemorian* anföres:

Ovan har framhållits att det nu i stort sett endast gäller att göra förlagsinteckningsinstitutet, sådant det är, tillgängligt för oljebranschen. Det kunde kanske då synas naturligtast att infoga de nya bestämmelserna i förlagsinteckningsförordningen. Med hänsyn både till oljebranschens organisation och till det lagringssystem, på vilket bestämmelserna delvis måste bygga, erfordras emellertid i vissa hänseenden särskilda regler för oljeinteckningarna. På grund härav synes det lämpligast, att de nya bestämmelserna upptagas i en särskild författning. Vad ovan anförts om lagstiftningens allmänna karaktär talar också härför. Den särskilda författningen bör emellertid så nära som möjligt anslutas till förlagsinteckningsförordningen.

Vad sålunda anförts i promemorian har av *samtliga remissinstanser* lämnats utan erinran. *Kommerskollegium* anser visserligen att det varit att föredraga om frågan kunnat lösas genom ändringar i förlagsinteckningsförordningen men på de skäl som återopas i promemorian finner kollegium denna lösning vara av praktiska skäl mindre tillfredsställande.

Även enligt min mening är det lämpligast att de nya bestämmelserna upptages i en särskild författning som bör ha formen av lag.

1 §.

Departementspromemorian

I promemorian anföres:

Gränsen mellan förlagsinteckningsförordningens tillämpningsområde och lagens bör dragas så att olja, som omfattas av inteckning enligt förordningen, icke kommer att omfattas av inteckning enligt lagen och omvänt. Samma oljeparti bör alltså icke kunna intecknas enligt båda författningarna. Med hänsyn till de olikheter, som i vissa avseenden förefinnas mellan förordningen och lagen, skulle nämligen eljest förlagsinteckning i samma egendom kunna meddelas av olika inskrivningsdomare.

Tidigare har nämnts, att föremål för förlagsinteckning för oljehandels del bör vara oljelagret, d. v. s. det lager som är avsett för handelsrörelsen. Dit torde få hänföras både den olja, som är avsedd att säljas, och den olja, som mera indirekt är avsedd för rörelsen, t. ex. olja, som användes för drift av rörelsens bilar, för uppvärmning av kontorslokaler etc.

Inom ett oljehandelsföretag, som endast förfogar över inköpt olja, kan någon kollision med förlagsinteckningsförordningen inte uppstå. Annorlunda ställer det sig däremot inom ett företag, som säljer antingen enbart olja, framställd vid eget raffinaderi här i landet, eller både sådan och annan olja. I ett dylikt fall omfattar en enligt förordningen meddelad inteckning det lager av företagets egen olja, som är avsett att säljas, och möjligen även olja, som indirekt är avsedd för denna försäljning.¹ Däremot omfattar inteckningen icke olja, som hänför sig till den »rena» handelsrörelsen, d. v. s. försäljningen av inköpt olja.

Med hänsyn till vad nu anförts synes det lämpligt att lagen begränsas att avse olja, hänförlig till ren handelsrörelse. Med sådan rörelse torde dock

¹ Jämväl olja, som är avsedd för raffinaderiets drift, omfattas av inteckningen (jfr s. 6 och 7 ovan).

böra likställas försäljning av olja, som säljaren själv framställt utomlands. Olja, hänförlig till dylik försäljning, omfattas icke av förlagsinteckningsförfordningen.

Den åsyftade begränsningen har, framhålles det i promemorian, vunnits genom att begreppet handel i lagen bestämts så, att det blott avser försäljning av annan olja än sådan som säljaren själv framställt här i riket. Endast olja, som hänför sig till handel i denna mening, inbegripes under förlagstagarens för handelsrörelsen avsedda oljelager.

Vidare anföres i promemorian:

Om ett kombinerat industri- och handelsföretag inom oljebranschen går i konkurs, kan det givetvis i praktiken erbjuda vissa svårigheter att skilja mellan olja, som omfattas av inteckning enligt lagen, och olja, som omfattas av inteckning enligt förlagsinteckningsförfordningen. Liknande svårigheter kunna emellertid redan nu uppkomma i det fall att inteckning enligt förfordningen meddelats i företagets rörelse. Då det gäller att lösa sådana svårigheter måste naturligtvis de i det särskilda fallet föreliggande omständigheterna beaktas.

Sedan i promemorian därefter diskuterats några frågor, som kan tänkas uppkomma i situationer av angivet slag, övergår promemorian till behandling av vissa spörsmål som har samband med inteckningsrättens anknytning till lagringsskyldigheten. I denna del anföres till en början följande:

Enligt oljelagringsförfordningen gäller lagringsskyldigheten endast för en viss tid i sänder. Sådan skyldighet grundlägges genom att under ett kalenderår (basår) försäljning äger rum under de omständigheter som angivas i 5 § förfordningen. Skyldighetens omfattning bestämmes före den 1 juli närmast följande kalenderår och skyldigheten fullgöres genom lagerhållning under det andra kalenderåret från basåret räknat. Förhållandena under ett visst basår sträcka alltså sina verkningar två år framåt i tiden. Lagringsskyldigheten omprövas varje kalenderår och som basår tjänar därvid alltid det närmast föregående kalenderåret. Lager, vars storlek bestämts under ett visst år, skall finnas vid ingången av nästa år och måste alltså anskaffas dessförinnan.

För att inteckning skall kunna beviljas fordras, att lagringsskyldighet enligt oljelagringsförfordningen är bestämd för förlagstagaren. Sedan på grund av försäljning under ett visst basår lagringsskyldighet blivit fixerad, anses den vara bestämd intill utgången av det år, under vilket den skall fullgöras. Den lagringsplikt, som följer med ett års försäljning, bereder alltså i regel möjlighet att söka inteckning under en period av minst ett och ett halvt år. Lagringsskyldigheten skall grunda sig på oljehandel i lagens mening, d. v. s. på försäljning av olja som förlagstagaren icke själv framställt här i riket.

Frågan, hur lagringsskyldigheten skall styrkas i ett inteckningsärende, behandlas i promemorian i ett senare avsnitt. Under 1 § beröres emellertid ytterligare några frågor, som har samband med lagringsskyldigheten, och det anföres därom följande:

Någon särskild regel om handelsrörelsens minimistorlek erfordras ej. Anknytningen till lagringsskyldigheten, som kommer att åvila endast större oljehandelsföretag, ersätter en sådan regel. Om lagringsskyldigheten upphör efter förlagsintecknings fastställande, medför detta givetvis ej att inteck-

ningen blir ogiltig, lika litet som rörelsens nedgång under den stadgade minimigränsen har sådan verkan vid förlagsinteckning i allmänhet.

Lagringsskyldighet kan uppkomma även genom frivilligt avtal mellan vederbörande lagerhållare och den av Kungl. Maj:t utsedda myndighet, som har att utöva tillsyn å efterlevnaden av oljelagringsförordningen (se prop. 1957: 144 s. 44). Sådan lagringsskyldighet medför emellertid inte rätt till förlagsinteckning.

Enligt lagen meddelad inteckning omfattar både den olja, som förlags-tagaren är skyldig att hålla i lager, och den olja, som han därutöver innehar. Sistnämnda oljeparti kan eventuellt bestå av andra oljeslag än sådana som ingå i lagringsskyldigheten, t. ex. smörjolja, som överhuvudtaget inte omfattas av oljelagringsförordningen. En förutsättning är emellertid i samtliga fall, att lagret är avsett för handelsrörelse i lagens mening.

Enligt 10 § andra punkten oljelagringsförordningen kan den av Kungl. Maj:t utsedda tillsynsmyndigheten lämna lagringsskyldig medgivande att i stället för eldningsolja lagra annat bränsle än mineralolja, t. ex. kol. Sådant bränsle omfattas emellertid inte av förlagsinteckning enligt lagen. Det skulle erbjuda vissa svårigheter att avgränsa dylikt bränsle från annat i lager liggande bränsle av samma slag.

Slutligen framhålles i promemorian att den i lagtexten gjorda hänvisningen till vad angående förlagsinteckning i allmänhet är stadgat bl. a. innebär att även utestående köpeskilling för såld olja omfattas av förlagsinteckning.

Yttrandena över promemorian

Frågan om gränsen mellan förlagsinteckningsförordningens och lagens tillämpningsområden har berörts i flera yttranden.

Sålunda har *Svea hovrätt* anfört att svårigheter i många fall kan uppkomma, när det i ett oljeföretags konkurs gäller att avgöra vilken olja de olika inteckningarna omfattar. Med hänsyn till dessa svårigheter, vilka kan bli betydande och föranleda tvekan rörande omfattningen av borgenärernas säkerhet, vill hovrätten ifrågasätta ändamålsenligheten av förslagets reglering i förevarande hänseende. Spörsmålet synes böra ytterligare övervägas. En lösning, som därvid kan förtjäna att prövas, är att från förlagsinteckningsförordningen helt utesluta sådan olja, varå förordningen om oljelagring m. m. är tillämplig, och låta den särskilda lagen omfatta all sådan olja, oavsett om den tillhör industriell rörelse eller handelsrörelse. Ehuru icke heller denna lösning går fri från invändningar, medför en regel av angiven innebörd den fördelen att det lätt kan konstateras vilken egendom en inteckning omfattar.

Kommerskollegium framhåller att en lagstiftning av den föreslagna innebörden kan komma att medföra att hos en företagare befintliga oljelager blir föremål för förlagsinteckning både enligt förordningen och den blivande lagen. En sådan ordning bör enligt kollegiums uppfattning om möjligt undvikas. Såvitt kollegium kan bedöma skulle såväl denna fråga som den av kollegium tidigare berörda om cisternernas utnyttjande såsom inteckningssäkerhet kunna praktiskt lösas genom en särskild lag om förlagsinteckning,

tillämplig på oljelager över huvud jämte för lagringen erforderliga cisterner och andra inventarier, i den mån dessa icke vore att hänföra till fast egendom. I anslutning härtill skulle i förordningen om förlagsinteckning stadgas, att den ej vore tillämplig i fråga om egendom av nu nämnt slag.

Petroleuminstitutet upplyser att ett av oljeraffinaderierna i riket, Aktiebolaget Nynäs-Petroleum, arrenderar de av företaget använda anläggningarna och hemställen under åberopande härav att till andra stycket i förevarande paragraf — liksom till 3 § tredje stycket i det till promemorian hörande lagutkastet — måtte fogas orden »i honom tillhörigt oljeraffinaderi».

Koppartrans har framhållit att de mängder raffinerad olja ett kombinerat oljeföretag inköper huvudsakligen användes för blandning med företagets egen produktion och regelmässigt är små i förhållande till denna. Under hänvisning härtill har *Koppartrans* ifrågasatt en regel av innebörd att, om inköpt raffinerad olja av beskaffenhet att utan hinder kunna blandas med i rörelsen frambragta alster endast utgör en ringa del av den egna produktionen, det skall så anses som om även den inköpta oljan frambragts i rörelsen.

Svea hovrätt har i sitt yttrande berört en anuan fråga som lämpligen kan upptagas till behandling i förevarande sammanhang. Hovrätten har anfört att Kungl. Maj:t enligt oljelagringsförordningen kan medgiva att lagren får helt eller delvis tagas i anspråk, om oljetillförseln avbrytes eller försvåras, samt att, eftersom förlagsinteckning upphör att gälla i egendom som överlåtes, följdén sålunda kan bli att borgenären helt eller delvis mister sin säkerhet. De regler i förlagsinteckningsförordningen, vilka har till syfte att tillgodose förlagsgivaren vid egendomens överlåtande, ger blott ofullständigt skydd. Vid inteckning enligt den föreslagna nya lagen kommer dessa olägenheter att ytterligare framträda, eftersom i ett oljehandelsföretag säkerheten icke skulle utgöras av annat än oljan. Det är därför angeläget att borgenärsintresset i förevarande fall blir mera beaktat än som skett. Vad i sådant hänseende gäller beträffande inteckning i jordbruksinventarier kunde måhända tagas till förebild.

Departementschefen

Vad först angår gränsdragningen mellan förlagsinteckningsförordningen och den nya lagen har i departementspromemorian och några remissyttranden framhållits, att hos ett kombinerat industri- och handelsföretag inom oljebranschen vissa svårigheter kan möta att skilja mellan olja, som faller under förordningen, och olja, som faller under lagen. Dessa svårigheter får emellertid inte överdrivas. I första hand gäller det att skilja mellan olja, som framställts i den industriella rörelsen, och annan hos företaget befintlig raffinerad olja. Huvudsakligen beträffande den senare, som i regel torde utgöra endast en ringa del av företagets hela oljelager, har man vidare att avgöra i vad mån oljan skall anses avsedd för den industriella rörelsen eller för handelsrörelsen; därvid torde användningssättet under viss tidigare period ofta kunna tjäna till ledning (jfr NJA 1953 s. 200). Här antydda

frågor är inte svårare än många andra inom förlagsinteckningsrätten. Vidare är att märka att samma frågor redan nu uppkommer då det gäller att i ett kombinerat företags konkurs skilja mellan olja, som omfattas av förlagsinteckning, och olja, som tillhör den för de oprioriterade borgenärerna disponibla egendomen. Det bör även ihåggkommas att det är mycket få företag det gäller; för närvarande finns i landet endast två oljeraffinaderier av ifrågavarande slag. Om, såsom ifrågasatts, inteckning i olja helt eller till huvudsaklig del skulle överföras från förordningen till den nya lagen, komme visserligen den här avsedda gränsdragningen att underlättas. En sådan åtgärd skulle emellertid å andra sidan medföra att varje industriföretag, som innehar oljelager och som vill inteckna hela sin förlagsegendom, måste vid olika inteckningsfora uttaga två inteckningar som i vissa hänseenden skulle följa olika regler; för kännedom om företagets förlagsinteckningsförhållanden skulle också alltid krävas två gravationsbevis. I varje fall nu, då en allmän översyn av hela förlagsinteckningsinstitutet är under övervägande, synes mig en sådan lösning inte böra väljas.

Det av petroleuminstitutet framförda förslaget synes utgå från att olja, som framställes vid en av rörelseidkaren arrenderad anläggning, inte skulle omfattas av inteckning enligt förlagsinteckningsförordningen. Även sådan olja utgör emellertid föremål för dylik inteckning och något tillägg av angivet slag erfordras därför icke.

En sådan regel som den av Koppartrans ifrågasatta är så obestämd att den skulle föranleda stor osäkerhet vid tillämpningen. Även bortsett härifrån synes det knappast kunna ifrågakomma att införa en dylik särregel just för oljeraffinaderierna; liknande gränsdragningsfrågor kan, såvitt angår förhållandet mellan förlagsinteckningshavare och oprioriterade borgenärer, uppkomma hos kombinerade industri- och handelsföretag inom alla branscher.

Vad därefter angår det av Svea hovrätt väckta spörsmålet om bättre tillgodoseende av borgenärsintresset är det visserligen riktigt, att oljelagren i en avspärrningssituation kan komma att minska och inteckningshavarnas säkerhet att därigenom i motsvarande mån förringas. I en dylik situation kan emellertid lagerminskning komma att inträda även i fråga om andra importvaror och därav framställda produkter. Att förlagsinteckning i dessa fall omfattar även inventarier behöver inte betyda att säkerheten är väsentligt bättre; inventarierna kan t. ex. i stor utsträckning vara köpta under ägarförbehåll för säljaren. I fråga om tvångslager av olja gäller å andra sidan att de får tagas i anspråk endast i en krissituation, ett förhållande som inte har någon motsvarighet i fråga om andra varor. Som av det följande kommer att framgå blir oljeinteckningarna bättre ställda även därutinnan att flyttning av intecknad rörelse inte medför att förmånsrätten försvinner.

I detta sammanhang må anmärkas att oljelagringsförordningen innehåller åtskilliga bestämmelser om kontroll över lagringsskyldighetens fullgörande och om lagrad oljas skyddande mot förstörelse. Sålunda stadgas att olja, som lagras enligt förordningen, skall förvaras inom riket på sätt som

tillsynsmyndigheten finner ur kontrollsynpunkt godtagbart. Kungl. Maj:t äger, enligt grunder som riksdagen godkänt, beträffande olja av visst slag förordna, att bestämd del av lagret skall förvaras i bergrum eller på annat sätt som innefattar skäligt skydd mot förstöring genom bombanfall eller beskjutning. Under kalenderår, då lagringsskyldig säljare har att hålla lager av olja, skall han månatligen lämna tillsynsmyndigheten uppgift om storleken och sammansättningen av hela sitt oljelager samt om platsen och sättet för oljans förvaring. Tillsynsmyndigheten skall för inventering och besiktning äga tillträde till lager, som avses i förordningen, och äger granska handelsböcker m. m. Eftersättes lagringsplikten, förelägger tillsynsmyndigheten vederbörande vid vite att inom viss tid vidtaga rättelse. Alla dessa bestämmelser är givetvis i sin mån ägnade att öka kreditgivarens säkerhet.

Tillsynsmyndigheten kan visserligen också, när det föreligger skäl därtill, medgiva dispens helt eller delvis från lagringsskyldigheten. Dyligt medgivande måste dock betraktas som en undantagsföreteelse och detsamma torde, såvitt angår större oljehandelsföretag, kunna sägas om sådan överflyttning av lagringen på annan som omförmäles i oljelagringspropositionen (se s. 46).

Med hänsyn till nu berörda förhållanden torde man knappast kunna anse att säkerheten för oljeinteckningshavare i allmänhet skulle vara sämre än för andra förlagsinteckningshavare; ofta torde förhållandet snarare vara det motsatta. Någon anledning att beträffande oljeinteckningarna tillgodose borgenärernas intressen bättre än som skett synes mig därför inte föreligga. Jag vill emellertid erinra om att förlagsgivare och förlagstagare genom avtal kan även för oljeinteckningarnas del bringa i tillämpning vad som i förevarande hänseende gäller om inteckning i jordbruksinventarier.

2 och 3 §§.

Departementspromemorian

I promemorian anföres:

Tidigare har nämnts att förlagsinteckning beviljas, då rörelsen drives i stad där rådhusrätt finnes, av inskrivningsdomaren därstädes och, då rörelsen drives å landet eller i stad utan rådhusrätt, av inskrivningsdomaren för residensstaden.

För att få en uppfattning om hur det skulle te sig, om denna regel tillämpades på de lagringspliktiga oljehandelsföretagen, har från Svenska petroleum institutet inhämtats vissa uppgifter om oljebranschens organisation. Dessa uppgifter, som väsentligen avse större oljehandelsföretag, ge vid handen följande.

Organisationen företer vissa för de olika bolagen gemensamma huvuddrag men är i övrigt ingalunda enhetlig. Samtliga företag ha huvudkontor på en plats inom riket samt därutöver ett växlande antal försäljningsdistrikt, importanläggningar, depåer och försäljningsställen. Sålunda redovisar ett stort företag, förutom huvudkontor, sex försäljningskontor, 11 importanläggningar vid stora hamnar, ett 100-tal lagrings- och bunkringsdepåer samt drygt 2 000 försäljningsställen. Av de senare, vilka ligga spridda över hela landet, tillhör dock endast ett mindre antal företaget, medan återstoden äges av

återförsäljare, vilka förhyra inventarier, pumpar, cisterner m. m. av företaget. Deita hade senast taxerats till fastighetsskatt på 216 platser och rörelsebeskattats i 66 kommuner. Ett annat stort företag redovisar, förutom huvudkontor, två divisionskontor, ett avdelningskontor, 17 försäljningsdistrikt, 45 depåer, 191 av företaget ägda bensinstationer och 48 av företaget hyrda bensinstationer, vilka senare utrustats och därefter uthyrts till återförsäljare, som enbart sälja företagets produkter. I mindre depåer och å mindre försäljningsställen, spridda över hela landet, förvaras avsevärda kvantiteter olja till värde överstigande flera tiotal miljoner kronor. Begreppet depå rymmer ett flertal varianter från en omfattande och relativt självständig rörelse till en ren utexpedieringslokal i anslutning till relativt små oljecisterner, stundom avsedda blott för omlastning från ett transportmedel till ett annat.

Under hänvisning till dessa förhållanden framhålles därefter i promemorian att det skulle vara förenat med betydande svårigheter att utan vidare tillämpa de gällande forumreglerna på de oljehandelsföretag, som kommer att bli lagringspliktiga, d. v. s. i huvudsak större sådana. I många fall skulle det bli svårt att avgöra, om ett företag skall anses driva rörelse i en viss stad eller socken, och under alla omständigheter skulle inteckning behöva sökas hos ett stort antal inskrivningsdomare.

Promemorian fortsätter:

Starka skäl tala sålunda för att man söker finna en annan lösning. Det mest praktiska skulle givetvis vara om man på ett ställe kunde inteckna vederbörande företags hela oljelager. I samband därmed borde helst även de med den nuvarande flyttningsregeln följande olägenheterna **undanröjas**.

Det lämpligaste sättet att tillgodose dessa önskemål torde vara att man beträffande oljeinteckningarna dels frångår den i det föregående berörda principen, att rörelsen såvitt förlagsinteckning angår anses lokaliserad till viss stad eller socken, och i stället betraktar den såsom knuten endast till riket i dess helhet, dels inför ett för hela riket gemensamt inteckningsforum. En inteckning i ett oljeföretags för handelsrörelsen avsedda lager kommer då att omfatta all till rörelsen hörande olja var i landet den än befinner sig. Nya förråd komma utan vidare att bli föremål för redan meddelad inteckning. Hur verksamheten än faktiskt flyttas kan rörelsen icke därigenom anses flyttad från en stad eller socken till en annan sådan, eftersom den överhuvudtaget icke anses driven i någon viss stad eller socken. Förflyttning av verksamheten kan alltså icke medföra att förmånsrätten ens till någon del försvinner.

Bestämmelserna ha utformats i enlighet med vad nu anförts. Såsom inteckningsmyndighet har valts inskrivningsdomaren i Stockholm. Någon mera väsentlig ökning av arbetet för inskrivningsorganisationen vid Stockholms rådhusrätt torde icke komma att föranledas härav.

Yttrandena över promemorian

Vad promemorian i förevarande del innehåller har av *samtliga remissinstanser* lämnats utan erinran.

Departementschefen

Även för min del finner jag den i promemorian föreslagna lösningen av lokaliserings- och forumfrågan lämplig.

Jag vill i detta sammanhang framhålla att en inteckning enligt lagen i och för sig alltid är en enkel inteckning. Det möter emellertid icke något hinder att låta inteckna ett skuldebrev både i en oljehandelsrörelse och i en industriell rörelse; i så fall uppkommer en gemensam förlagsinteckning.

Paragrafindelningen i det vid promemorian fogade lagutkastet synes lämpligen böra ändras på det sätt att första meningen i 2 § och första stycket i 3 § får bilda en ny 2 §, medan andra meningen i utkastets 2 § får bilda en ny 3 §. Utkastets 3 § med undantag av första stycket får då — efter vissa jämkningar som jag senare skall beröra — beteckningen 4 §.

Bestämmelsen, att inteckningsutfästelsen skall innehålla uppgift om den kommun där huvudkontoret finnes, är motiverad av det intyg som nämnes i 4 § och som skall vara utfärdad av myndighet i nämnda kommun. Någon uppgift om var verksamheten faktiskt utövas synes ej vara behövlig.

4 §.

Departementspromemorian

I promemorian anföres:

Enligt 3 § förlagsinteckningsförordningen skall vid intecknings sökande förutom inteckningshandlingen ingivas dels intyg, utfärdad i Stockholm av poliskammaren och i övriga delar av riket av magistrat eller landsfiskal, att förlagstagaren utövar den uppgivna rörelsen samt att denna till art och omfattning motsvarar i förordningen angivna krav, dels ock, där enligt särskilda författningar anmälan hos ämbetsmyndighet eller tillstånd av sådan myndighet fordras för rörelsens drivande, bevis att anmälan skett eller tillstånd meddelats.

Nu nämnda intyg och bevis lämna inskrivningsdomaren upplysning om förhandenvaron av de förutsättningar för intecknings beviljande, vilkas existens icke framgår av inteckningshandlingens innehåll. I förevarande fall fordras i sådant hänseende upplysningar dels om rörelsen och dels om lagringsskyldigheten.

Vad rörelsen angår torde endast behöva styrkas, att förlagstagaren driver handel med mineralolja på sätt i 1 § avses (d. v. s. försäljning av olja som han icke själv framställt här i riket) samt att anmälan och/eller tillstånd vederbörligen gjorts resp. meddelats. Några särskilda uppgifter om rörelsens art och omfattning erfordras ej. Intyg om rörelsens drivande torde böra utfärdas av vederbörande myndighet i den kommun, där huvudkontoret finnes.

Lagringsskyldigheten bestämmas av den förut nämnda tillsynsmyndigheten. Att lagringsplikt blivit bestämd för förlagstagaren torde böra styrkas genom intyg av denna myndighet. Beträffande de i lagutkastet upptagna föreskrifterna om intygets innehåll må här endast anmärkas, att tidsangivelsen »under ansökningsåret eller närmast föregående år» föranletts av lagringssystemets ovan beskrivna konstruktion samt att lagringsskyldighet icke kan sägas vara bestämd förrän lagakraftvunnet beslut därutinnan föreligger.

Yttrandena över promemorian

Stockholms handelskammare anför att, eftersom reglerna om förlagsinteckning i oljelager direkt anknyter till lagerhållningsskyldigheten, det av tillsynsmyndigheten utfärdade intyget måste anses utgöra tillräcklig utredning om förutsättningarna för intecknings beviljande. Intyg och bevis enligt 3 § förlagsinteckningsförordningen synes därför icke vara erforderliga. Handelskammaren fortsätter:

Om emellertid sistnämnda författningsrum finnes böra göras tillämpligt jämväl på förfarandet vid sökande av förlagsinteckning i oljelager, synes ett förtydligande vara påkallat. Enligt såväl 1921 års förordning angående eldfarliga oljor som det av 1951 års oljeutredning framlagda förslaget till förordning om skydd mot brandfarliga vätskor m. m. kräves under vissa förutsättningar anmälan till eller tillstånd av lokal myndighet för bland annat inrättande av oljeupplag och drivande av handel med eldfarlig olja. Det skulle åtminstone för sådana oljehandelsföretag, som driva rörelse på ett flertal platser i riket, vara förenat med avsevärt arbete att ifråga om varje särskilt upplag eller försäljningsställe ingiva bevis om att föreskriven anmälan skett eller erforderligt tillstånd lämnats. Även inskrivningsdomarens handläggning av ärendet skulle härigenom onödigt kompliceras. Handelskammaren utgår ifrån att det icke är avsett att i inteckningsärendet skall behöva företes bevis av nu angiven art. Att sådan skyldighet icke föreligger bör emellertid komma till klart uttryck i lagen.

Även *kommerskollegium* och *petroleuminstitutet* anser att det vid sökande av inteckning bör räcka med ett intyg från tillsynsmyndigheten att förlagstagaren är lagringsskyldig. Institutet framhåller att de lagringsskyldiga oljeföretagen underkastats en ingående kontroll, varför bevis om att vederbörliga anmälningar skett eller tillstånd meddelats icke kan anses fylla någon praktisk funktion. Enligt institutets uppfattning måste det vidare vara för inskrivningsdomaren notoriskt att de företag det här gäller driver sådan rörelse som avses i lagen.

Departementschefen

Den i 3 § förlagsinteckningsförordningen förekommande bestämmelsen om intyg att förlagstagaren utövar den uppgivna rörelsen har i förordningens förarbeten motiverats därmed, att då förlagsinteckning icke medför annat än förmånsrätt till viss egendom för den händelse låntagaren råkar i konkurs, det är av synnerlig vikt att, innan inteckning beviljas, såvitt möjligt utrönes huruvida låntagaren verkligen utövar den rörelse med avseende på inteckningen sökes.

I förevarande fall gäller såsom förutsättning för intecknings beviljande att förlagstagaren vid inteckningstillfället driver handel med mineralolja. Att så är fallet kan icke sägas med full säkerhet framgå av det intyg från tillsynsmyndigheten, som även skall företes vid sökande av inteckning och som skall utvisa, att lagringsskyldighet blivit under ansökningsåret eller närmast föregående år bestämd för förlagstagaren på grund av försäljning av olja som han icke själv framställt här i riket. Det torde nämligen inte vara helt uteslutet att en person eller ett företag, som vid intecknings sökande inte driver handel med olja, tidigare försålt olja under sådana omständigheter att lagringsskyldighet på grund därav blivit bestämd under ansökningsåret eller året dessförinnan. Med hänsyn härtill och då anskaffandet av ifrågavarande intyg inte medför något nämnvärt besvär för intecknings sökanden, finner jag det riktigast att bibehålla kravet på dylikt intyg. Det torde lämpligen böra utfärdas av polismyndigheten i den kommun där huvudkontoret finnes.

Vad därefter angår det bevis om anmälan eller tillstånd beträffande rörelsen, som även fordras enligt 3 § förlagsinteckningsförordningen, torde kunna sägas att förhållandena för oljehandeln del ligger något annorlunda till än för flertalet andra näringsidkare. Enligt 46 § 1 mom. förordningen den 7 oktober 1921 ang. eldfarliga oljor skall den som vill idka handel med sådan olja göra anmälan därom hos polismyndigheten i den ort där rörelsen skall bedrivas. Därjämte skall han iakttaga vad i övrigt är stadgat beträffande anmälan om handel. Ett bevis enligt 3 § förlagsinteckningsförordningen skulle alltså i varje fall behöva avse förstnämnda slag av anmälan. Emellertid är handeln med eldfarliga oljor, såsom petroleuminstitutet framhållit, i olika hänseenden föremål för en väsentligt strängare övervakning än flertalet andra näringsgrenar. Behovet av kontroll på ifrågavarande punkt torde därför i fråga om oljehandeln vara mindre än vad eljest är fallet. Ett vidhållande av kravet på bevis enligt 3 § förlagsinteckningsförordningen skulle därjämte — särskilt beträffande de stora oljehandelsföretagen som driver rörelse på en mängd platser i hela landet — medföra ett betydande besvär och arbete såväl för inteckningssökanden som för inskrivningsdomaren. Man torde därför inte böra fordra något dylikt bevis i ärenden angående oljeinteckningar.

Att inteckningsansökan skall avslås, om intyg eller bevis som skall fogas vid inteckningshandlingen ej ingives, torde få anses följa direkt av 4 § förlagsinteckningsförordningen; något särskilt stadgande därom synes ej erforderligt.

De bestämmelser, som i promemorians lagutkast upptagits i 3 § andra och tredje styckena, torde även böra underkastas en viss formell omarbetning.

Förut har nämnts att såsom lämplig tidpunkt för *lagens ikraftträdande* i departementspromemorian angivits den 1 juli 1958 samt att från vissa håll uttalats önskemål om en tidigare dag. Riksnämnden har framhållit att oljehandeln snarast möjligt bör kunna påbörja den utbyggnad av sina cisternutrymmen som kan bli nödvändig för fullgörande av 1959 års lagringsskyldighet. Även Stockholms handelskammare har understrukit att erforderliga cisternanläggningar måste börja uppföras i mycket god tid. Petroleuminstitutets yttrande i denna del har tidigare återgivits.

Särskilt med hänsyn till nödvändiga cisternbyggen är det uppenbarligen angeläget att oljehandeln belåningsmöjligheter ökas så snart som möjligt. Det torde därför vara lämpligt att lagen träder i kraft snarast efter utfärdandet.

Beträffande *tillämpningsföreskrifter* anföres i departementspromemorian följande:

Den i lagen gjorda hänvisningen till vad angående förlagsinteckning i allmänhet är stadgat innebär, att kungörelsen den 12 juni 1936 med föreskrifter angående tillämpningen av förlagsinteckningsförordningen kommer att gälla även i fråga om oljeinteckningarna. Några ytterligare tillämpnings-

bestämmelser torde icke erfordras. Det synes lämpligt att oljeinteckningarna införas i ett särskilt band av den i förlagsinteckningsförordningen föreskrivna boken över förlagsinteckningar men att hänvisningsblad insättas på vederbörliga ställen i bokens huvuddel. I den dagbok, som enligt 1936 års kungörelse skall föras över ärenden rörande förlagsinteckning, torde oljeinteckningarna böra införas gemensamt med andra förlagsinteckningar.

Mot promemorians innehåll i denna del — som ej berörts i yttrandena — torde icke vara något att erinra. Överskrift till upplägg i boken över förlagsinteckningar samt gravationsbevis torde, i stället för uppgift om stad eller socken där rörelsen drives, böra innehålla uppgift om den kommun där företagets huvudkontor finnes.

Ändring i oljelagringsförordningen

I *departementspromemorian* anföres:

Såsom förut nämnts åtnjuter förlagsgivaren vid förlagstagarens konkurs för sin fordran förmånsrätt i förlagsegendomen. Denna skall vid konkurs avyttras. Enligt 11 § oljelagringsförordningen får oljelager, som avses i förordningen, tagas i anspråk endast efter medgivande av Kungl. Maj:t och sådant medgivande kan lämnas endast om tillförseln av olja till riket eller viss del därav avbrytes eller försvåras. Emellertid äger tillsynsmyndigheten när skäl därtill äro efter ansökan medgiva dispens från lagringsskyldigheten. Om dispens lämnas har detta den verkan, att företaget (konkursboet) kan fritt disponera över oljelagret. Skäl för dispens torde få anses föreligga om ett oljehandelsföretag går i konkurs; företaget skall ju då avvecklas och någon anledning att fortfarande upprätthålla lagringsskyldigheten synes inte finnas.

Svea hovrätt konstaterar i sitt yttrande att förslaget utgår från att den avyttring av förlagsegendomen, som sker i förlagstagarens konkurs, skall möjliggöras genom dispens enligt oljelagringsförordningen. Även om, såsom i promemorian förutsattes, dispensanledning i dessa fall alltid skulle anses vara för handen, finner hovrätten det principiellt oriktigt att särskild dispens skall krävas för säkerhetens realiserande. Hovrätten förordar därför sådan jämkning av bestämmelserna i oljelagringsförordningen att olja, som omfattas av inteckning utav ifrågavarande slag, alltid skall få tagas i anspråk i förlagstagarens konkurs.

Såsom hovrätten anfört synes det vara ur principiell synpunkt otillfredsställande att för inteckningsobjektet gäller ett generellt avyttringsförbud som kan hävas endast genom dispens i särskilda fall. Ett stadgande om undantag från förbudet i händelse av konkurs torde därför böra införas. Något skäl att låta undantaget avse endast sådan olja, som är föremål för förlagsinteckning, synes emellertid knappast föreligga. Stadgandet torde alltså böra ha den innebörden att, om lagringsskyldig försattes i konkurs, hans tvångslager utan särskilt medgivande får tagas i anspråk av konkursförvaltningen. Det är dock önskvärt, att tvångslagret inte tillgripes i andra fall än då detta är nödvändigt med hänsyn till förvaltningens behöriga gång;

tvångslagret bör med andra ord sparas så länge som möjligt. Det torde därför även böra föreskrivas att lagret får tagas i anspråk endast i den mån så erfordras för konkursens behöriga slutförande. Det nya stadgandet synes lämpligen böra infogas i 11 § oljelagringsförordningen såsom ett andra stycke.

Tillägg till förlagsinteckningsförordningen

Förlagsinteckningsförordningen, som ju alltjämt skall vara huvudförfattningen på förlagsinteckningsrättens område, torde böra förses med en hänvisning till den nya lagen. Hänvisningen synes kunna insättas såsom ett andra stycke i 14 § av förordningen.

I enlighet med vad i det föregående anförts har inom justitiedepartementet upprättats härvid fogade förslag till

- 1) *lag om förlagsinteckning i vissa oljelager;*
- 2) *förordning angående ändrad lydelse av 11 § förordningen den 31 maj 1957 (nr 343) om oljelagring m. m.; samt*
- 3) *lag om ändrad lydelse av 14 § förordningen den 13 april 1883 (nr 16 s. 1) angående förlagsinteckning.*

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över de under 1) och 3) anmärkta lagförslagen måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av detta protokoll.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemstäl-
lan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Vid protokollet:

Lars Nordvall

F ö r s l a g
till
L a g
om förlagsinteckning i vissa oljelager

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Utfäster den, som driver handel med mineralolja och för vilken på grund därav skyldighet att lagra sådan olja är bestämd enligt förordningen den 31 maj 1957 om oljelagring m. m., att hans för handelsrörelsen avsedda oljelager skall utgöra säkerhet för förlag eller annan fordran, må inteckning i lagret beviljas; och gälle om sådan inteckning vad angående förlagsinteckning i allmänhet är stadgat i den mån annat ej följer av vad i denna lag sägs.

Under handel med mineralolja inbegripes i denna lag icke försäljning av olja, som säljaren själv framställt här i riket.

2 §.

Vid tillämpning av denna lag skall rörelsen icke anses driven i viss stad eller socken. Utfästelsen om inteckning skall, i stället för uppgift om stad eller socken där rörelsen drives, innehålla uppgift om den kommun där huvudkontoret finnes.

3 §.

Ärenden, som avses i denna lag, upptagas av inskrivningsdomaren i Stockholm.

4 §.

Då inteckning sökes, skall inteckningshandlingen vara åtföljd dels av intyg, utfärdat av polismyndigheten i den kommun där huvudkontoret finnes, att förlagstagaren driver handel med mineralolja på sätt i 1 § avses, dels ock av bevis, utfärdat av den enligt oljelagringsförordningen utsedda tillsynsmyndigheten och utvisande, att lagringsskyldighet enligt nämnda förordning blivit under ansökningsåret eller närmast föregående år bestämd för förlagstagaren på grund av försäljning av olja som han icke själv framställt här i riket.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

F ö r s l a g
till
Förordning
angående ändrad lydelse av 11 § förordningen den 31 maj 1957 (nr 343)
om oljelagring m. m.

Härigenom förordnas, att 11 § förordningen den 31 maj 1957 om oljelagring m. m. skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

11 §.

Avbrytes eller — — — i anspråk.

Försättes lagringsskyldig i konkurs, må lagret utan särskilt medgivande tagas i anspråk av konkursförvaltningen i den mån så erfordras för konkursens behöriga slutförande.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

F ö r s l a g
till
L a g
om ändrad lydelse av 14 § förordningen den 13 april 1883 (nr 16 s. 1)
angående förlagsinteckning

Härigenom förordnas, att 14 § förordningen den 13 april 1883 angående förlagsinteckning¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

14 §.

Närmare föreskrifter — — — av Konungen.

Om förlagsinteckning i vissa oljelager gälla särskilda bestämmelser.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

¹ Senaste lydelse av 14 §, se SFS 1936:225.

Utkast

till

lag med vissa bestämmelser om förlagsinteckning i oljelager**1 §.**

Utfäster den, som driver handel med mineralolja och för vilken på grund därav skyldighet att lagra sådan olja är bestämd enligt förordningen den 31 maj 1957 om oljelagring m. m., att hans för handelsrörelsen avsedda oljelager skall utgöra säkerhet för förlag eller annan fordran, må inteckning i lagret beviljas; och gälle om sådan inteckning vad angående förlagsinteckning i allmänhet är stadgat i den mån annat ej följer av vad i denna lag sägs.

Under handel med mineralolja inbegripes i denna lag icke försäljning av olja, som säljaren själv framställt här i riket.

2 §.

Vid tillämpning av denna lag skall rörelsen icke anses driven i viss stad eller socken. Ärenden, som avses i lagen, upptagas av inskrivningsdomaren i Stockholm.

3 §.

Utfästelsen om inteckning skall, i stället för uppgift om stad eller socken där rörelsen drives, innehålla uppgift om den kommun där huvudkontoret finnes.

Intyg, som omförmäles i 3 § förordningen den 13 april 1883 angående förlagsinteckning, skall endast innehålla, att förlagstagaren driver handel med mineralolja på sätt i 1 § avses. Det skall vara utfärdat av vederbörande myndighet i den kommun där huvudkontoret finnes.

Förutom nämnda intyg samt sådant bevis, som omförmäles i samma paragraf, skall vid sökande av inteckning även ingivas intyg, utfärdat av den enligt oljelagringsförordningen utsedda tillsynsmyndigheten och utvisande, att lagringsskyldighet enligt nämnda förordning blivit under ansökningsåret eller närmast föregående år bestämd för förlagstagaren på grund av försäljning av olja som han icke själv framställt här i riket.

Ingivas ej de i andra och tredje stycket nämnda handlingarna, skall ansökningen avslås.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1958.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 20 december 1957.

Närvarande:

justitieråden WALIN,
SJÖWALL,
HAGBERGH,
regeringsrådet KLACKENBERG.

Enligt lagrådet den 17 december 1957 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 6 december 1957, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till

- 1) *lag om förlagsinteckning i vissa oljelager; och*
- 2) *lag om ändrad lydelse av 14 § förordningen den 13 april 1883 (nr 16 s. 1) angående förlagsinteckning.*

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsrådet Karl L. Larsson.

Lagrådet yttrade:

Förslaget till *lag om förlagsinteckning i vissa oljelager* hänvisar i 1 och 4 §§ beträffande lagringsskyldigheten m. m. till förordningen den 31 maj 1957 om oljelagring m. m. Som förordningen kan komma att ersättas av annan författning i detta ämne, förordar lagrådet att lagen i stället får utan angivande av viss författning hänvisa till att om lagringsskyldighet är särskilt stadgat.

Under 2 § har upptagits bestämmelse att vid tillämpning av den föreslagna lagen rörelsen icke skall anses driven i viss stad eller socken. Förlagsinteckningsförordningen talar likaledes om socken men termen torde numera icke vara användbar. Lagrådet håller vidare före, att innebörden av stadgandet bör närmare angivas. Därvid torde i tydlighetens intresse även böra framhåvas att förlagstagarens handel med mineralolja här i riket är att anse som en och samma rörelse oavsett om den drives inom en eller flera kommuner. Av dessa skäl hemställes, att stadgandet får innehålla, att vid tillämpning av den föreslagna lagen handel med mineralolja som förlagstagaren bedriver här i riket skall anses såsom en och samma rörelse, oavsett om den drives inom en eller flera kommuner, och att förflyttning av verksamheten skall vara utan inverkan på förlagsgivarens rätt.

Enär det skall vara utan betydelse var huvudkontor är beläget här i riket eller om huvudkontoret flyttas, synes stadgandet i andra punkten av 2 § om att inteckningsutfästelsen ovillkorligen skall innehålla uppgift om den kommun där huvudkontoret finnes böra till undvikande av missförstånd utgå. Det torde vara självfallet, att förlagsinteckningsförordningens motsvarande bestämmelse icke blir tillämplig.

I 4 § stadgas, att intyg skall i olika hänseenden företas från polismyndighet och från den tillsynsmyndighet som skall övervaka lagringsskyldigheten. Eftersom den senare myndigheten kan förutsättas som regel äga erforderlig kännedom om förlagstagarens rörelse och, om det är behövt, lätt kan införskaffa upplysning förordrar lagrådet den förenklingen att det skall vara tillfyllest med intyg från tillsynsmyndigheten att lagringsskyldighet blivit under ansökningsåret eller nästföregående år bestämd för förlagstagaren samt att han driver handel som avses i den föreslagna lagen.

Enligt förslaget till *lag om ändrad lydelse av 14 § förlagsinteckningsförordningen* skall såsom andra stycke intagas erinran om att särskilda bestämmelser gälla om förlagsinteckning i vissa oljelager. Paragrafen innehåller nu stadgande om att närmare föreskrifter om boken över förlagsinteckningar samt angående tillämpningen i övrigt av vad om förlagsinteckning är stadgat meddelas av Konungen. Eftersom 1 § av förslaget till lag om förlagsinteckning i vissa oljelager hänvisar jämväl till det nuvarande stadgandet i 14 § förlagsinteckningsförordningen kan den föreslagna nya bestämmelsen icke erhålla sin plats såsom andra stycke i samma paragraf. Dess riktiga placering skulle vara efter andra stycket i 1 §, där den emellertid ej lämpligen kan införas. Då bestämmelsen kan undvaras, förordrar lagrådet att den får utgå.

Ur protokollet:

Clas Amilon

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 december 1957.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, KJELLIN, JOHANSSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Lindell, anmäler efter gemensam beredning med chefen för handelsdepartementet lagrådets den 20 december 1957 avgivna utlåtande över de till lagrådet den 6 december 1957 remitterade förslagen till

- 1) lag om förlagsinteckning i vissa oljelager; samt
- 2) lag om ändrad lydelse av 14 § förordningen den 13 april 1883 (nr 16 s. 1) angående förlagsinteckning.

Efter redogörelse för utlåtandet anför föredraganden följande.

De erinringar som lagrådet framställt torde böra beaktas. 1, 2 och 4 §§ i förslaget till lag om förlagsinteckning i vissa oljelager torde sålunda böra ändras i överensstämmelse med vad lagrådet förordat och förslaget till lag om ändrad lydelse av 14 § förlagsintekningsförordningen utgå. Därjämte bör vissa redaktionella jämkningar vidtagas i förstnämnda lagförslag.

Beträffande det i statsrådsprotokollet den 6 december 1957 upptagna tillägget till oljelagringsförordningen, innebärande viss möjlighet att i konkurs förfoga över tvångslager av olja, torde böra framhållas, att stadgandet endast avser de inskränkningar i förfoganderätten, som nämnda förordning pålägger. För att detta tydligare skall komma till uttryck bör stadgandets ordalag något jämkas.

Föredraganden hemställer, att de sålunda ändrade förslagen till lag om förlagsinteckning i vissa oljelager samt till förordning angående ändrad lydelse av 11 § förordningen den 31 maj 1957 (nr 343) om oljelagring m. m. måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Kungl. Maj:ts proposition nr 26 år 1958

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gunnar Berg